

1 Pihapeleistä urheilun mammuttitaudin tutkijaksi

Eletään kuuminta kesää vuonna 1979. Kotkan Aittakorvessa Havupolun taloyhtiön pienellä urheilukentällä on meneillään keihäskarnevaalit. Joukkio 7–8-vuotiaita pojannaskaleita on kerääntynyt kentälle viskomaan keppejä, jotka on vuoltu pajuista. Tunnelma on innostunut ja odottava. Rikkoutuuko 90 metrin haamuraja? Kannattaako käyttää ”pikkistä” vai ”käyrää”? Käyrällä on heitetty useita huipputuloksia, mutta se on tottumattoman kädessä arvaamaton ja leijaa helposti sektorin ulkopuolelle. Haamurajan merkinä toimii kentän takana sijaitseva metsäpolku. Kentän ja polun välissä keihään lentoradan esteenä on melko tiheästi pensaita ja puita. Siksi hyvin kädestä irronnut keppi saattaa tömähtää puuhun ja jäädä 80 metrin peruslukemiin. Kun kisa alkaa, osalla on vaikeuksia saada keppiä lentämään yli kentän, jolloin tulokset arvioidaan 60–70 metrin mittaisiksi kiskaisuiksi. Illan hämärtyessä yksi pojista kuitenkin onnistuu täydellisesti: käyrä irtoaa heittäjän kädestä oikeassa kulmassa, nousee korkealle, ylittää kentän, hipoo puiden latvoja ja tippuu alas polun tuntumaan puiden taakse katseilta näkymättömiin.

Pojat ryntäävät etsimään käyrää, jotta he saavat haamuheitolle oikean tuloksen. Pojat tähyilevät myös puiden latvoihin siltä varalta, että keihäs on takertunut oksien väliin. On aika pimeää, eikä

keihästä siksi ole vaivatonta löytää. Lopulta itse heittäjä löytää pajukepin. Se on ylittänyt haamurajan ja piiloutunut hyvin. Keihäs töröttää pystyssä tuuhean pensaan takana isokokaisen koivun runkoa vasten – naamioituneena kuin kummitussirkka konsanaan. Yksi pojista näkee, että heittäjä siirtää keihään paikkaa reilulla metrillä eteenpäin maailmanennätysmerkin taakse, jota metsään kärety näyttävä rapakivigraniittilohkare edustaa. Kun heittäjä hihkaisee muut katsomaan keihään sijaintia, riemu on poikaporukassa sanoinkuvaamaton – on syntynyt uusi maailmanennätys!

Poika, joka näki vilpin, olin minä. Kun kerroin asian oikean laidan muille keihäskarnevaalin osanottajille, tunnelma lässähti. Vilpillinen teko täytti poikien mielen niin kokonaisvaltaisesti, että kukaan tuskin muisti seuraavana päivänä kauan odotetun keihäskarnevaalin mitalikolmikkoa. Vilpillisesti toimineen pojan maine ei koskaan palautunut täysin ennalleen. Poika ei pelkästään rikkonut leikin sääntöjä vaan hän myös pilasi sen tunteen, joka valtaa kehon ihmisen leikkiessä. Kuten saksalainen filosofi Friedrich Nietzsche on todennut: ”kun ihminen leikkii, leikki leikkii ihmisellä.” Keihäskarnevaaleissamme leikkimisen mahdollistivat ja sitä myös ehdollistivat yhteisesti sovitut säännöt. Ilman sääntöjä leikki olisi loppunut lyhyeen. Siltä olisi kadonnut mieli, tulevaisuuteen suuntautuva tarkoitusperänsä. Samalla tapaus todisti vastaansanomattomasti sen, että leikissä ei ole tilaa huijaamiselle.

Huijaustapaus oli hyvin poikkeuksellinen. Yleensä ennemminkin kiistelimme tulkinnanvaraisista tilanteista, esimerkiksi siitä, osuiko pallo futispelissä pelaajan käteen tai ehtikö juoksija pesäpallossa kotipesään. Noudatimme reilun pelin periaatteita. Näin voittajat saivat ansaitsemansa tunnustuksen, eikä häviäjiä mollattu, muutoin kuin hyväntahtoisesti. Toki välillä itkimme ja koimme